

Datum 2017-02-24
Vår referens LJ

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig
förvaltning
103 33
Stockholm

Remissvar

Utbildningsföretagen har beretts tillfälle att lämna remissvar över utredningen *Ordning och reda i välfärden* (SOU 2016:78, diarienummer Fi2016/04014/K) och vill med anledning av detta framföra följande.

Sammanfattande kommentar

Utbildningsföretagen avstyrker utredningens förslag om vinstbegränsningar i sin helhet. En vinstbegränsning är i praktiken inget annat än ett totalt vinstförbud, som skulle tvinga företagen att lägga ned verksamheten i branschen. Därmed skulle också väsentliga delar av svensk vuxenutbildning tvingas montera ned i en tid när integration och digitalisering tvärt om ställer särskilda krav på att expandera vuxenutbildningssystemet. En sådan utveckling skulle även skada näringslivets och offentlig sektors kompetensförsörjning allvarligt.

Utbildningsföretagen framhåller att det är särskilt anmärkningsvärt att utredningen inte analyserar vuxenutbildning som bransch samt vilka konsekvenser en föreslagen vinstbegränsning skulle få för dessa företag. Utredningen saknar helt den kvalitet som normalt kännetecknar offentliga utredningar, vilket gör materialet tveksamt som beslutsunderlag i en politisk process.

För Utbildningsföretagen är det särskilt anmärkningsvärt att underlagsmaterialet som utredningen bygger på har grava brister. Forskaren som Ilmar Reepalu själv anlidade, Joachim Landström, har medgivit att utredningen inte rensat bort felaktigt inkluderade företag i datamaterialet som ligger till grund för analysen om vinsternas omfattning i skol- och utbildningssektorn.

Utbildningsföretagens granskning visar nämligen att analysen av vinstnivåer i skol- och utbildningsföretag har två problem. För det första inkluderas företag som inte arbetar med utbildning över huvud taget, såsom Skid-VM i Falun och en albansk kulturförening i Trelleborg. Totalt saknar 78 procent av inkluderade företag koppling till offentligt finansierad utbildning över huvud taget.

För det andra inkluderas små konsultföretag, oftast inom företagsfinansierad personal- och ledarskapsutbildning. Dessa små konsultföretag kan ha trettio procent vinst ett enskilt år, men samtidigt göra fyrtio procents förlust året efter.

Att välfärdsutredningen låter sådana företag ligga till grund för påståenden om ”övervinster” i utbildningsföretag är direkt oseriöst.

1. Inledning

Utbildningsföretagen samlar utförare av offentlig vuxenutbildning samt personalutbildning. Totalt har organisationen 117 medlemsföretag som täcker den absoluta majoriteten av branschens omsättning samt merparten av upphandlad vuxenutbildning. Bland våra medlemmar finns bland annat Academedia Vuxenutbildning, Lernia samt Astar.

Utbildningsföretagen är medlemmar i Almega AB och har kollektivavtal med Unionen och Sveriges Ingenjörer. Tillsammans arbetar utbildningsföretagen för bättre och smartare kompetensinvesteringar som stärker integration och underlättar digitalisering.

2. Bristfälligt underlag

Vet utredningen vad utbildningsföretag och vuxenutbildning är?

Utbildningsföretagens första övergripande slutsats är att Ilmar Reeplaus utredning har kastat in vuxenutbildning som ett område som ska omfattas av föreslagna vinstbegränsningar, utan att ett ens beskriva förutsättningarna för vuxenutbildningen och där verksamma företag.

Totalt omsatte branschen för vuxnas lärande ca 11 miljarder år 2015 och anställde knappt 10 000 personer. Av dem arbetar ca 5 000 personer i Komvux och arbetsmarknadsutbildning. Omsättningen i samma delbransch var ca 5 miljarder. (Därutöver tillkommer offentliga utgifter för svenska för invandrare, SFI, som inte ingick vid mättillfället)

Utbildningsföretagen utgör en naturlig del av vuxenutbildningen. Andelen Komvuxelever som läser hos en extern utförare är ca 50 procent år 2015. Andelen SFI-elever som läser hos extern aktör sjönk från 30 till 27 procent 2014 till 2015.¹

Utbildningsföretagen finns geografiskt över hela landet, där de största marknaderna är Stockholm, Malmö och Göteborg. Vissa kommuner lägger ut hela vuxenutbildningen till utbildningsföretag medan andra engagerar utbildningsföretag i vissa delar eller för distansundervisning.

Omfattande mätproblem – varför ska vinsterna för Skid-VM i Falun påverka utbildningsföretagens vinstuttag?

¹ Skolverket

Utbildningsföretagen granskade under hösten 2016 hur det underliggande materialet i Valfärdsutredningen mätte påstådda vinster i utbildningsföretag.² Resultatet visade att underlagsmaterialet är behäftat med allvarliga brister.

Som grund för påståendet om omfattande övervinster pekar analysen av Joachim Landström ut utbildningsföretag inom SCB:s kod 85600. Här skulle särskilt stora vinster finnas, och företag inom kod 85600 var en av tre branscher som pekades ut som skälet till att vinstbegränsningar överhuvudtaget skulle behövas.

Men en analys av företagen som inkluderas i kod 85600 visar att bara 22 procent av de 100 största företagen har verksamhet som i någon mån hänger samman med offentligt finansierad vuxenutbildning. Några utbildningar är YH-utbildningar, men här finns också en naturbruksskola och Emilio Reggio-institutet. Här återfinns också läromedelsutvecklare, såsom Linfre Education.

De övriga 78 procenten av företagen som påstås ha övervinster har alltså ingen verksamhet alls som är offentligt finansierad. De utgörs i stället av e-learning-företag, ledarskapsutveckling, partsägda branschutbildningar till företagskunder samt ett antal organisationer. Exempelvis är kategorins tredje största inkluderade företag ”Skid-VM i Falun AB”.

Med andra ord – det är väldigt märkligt varför vinsterna hos Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd, e-sportföretaget ESL Play och KCEM (kompetenscentrum för den nordiska explosivämnessektorn) ska påverka hur hög vinst skol- och utbildningsföretag ska tillåtas göra.

Inom ”stödverksamhet för utbildningsväsendet” återfinns också det kommunala näringslivsbolaget Karlsborgs Utveckling AB, Riksorganisationen för Sveriges Motorcyklister samt en Albansk Kulturförening i Trelleborg. Att på basis av dessa företags påstådda ”övervinster” vilja reglera utbildningsföretag som är verksamma i offentligt finansierade utbildningstjänster blir absurt.

För de utpekade företagen i branschen stödverksamhet för utbildning är det också angeläget att ifrågasätta de påstådda ”övervinsterna”. Företagen är oftast små konsultverksamheter vars verksamhet varierar kraftigt år till år. Ett exempel är ett företagsutvecklingsföretag i Södertälje vars vinstmarginal var 51 procent år 2012, för att två år senare drabbas av en förlust på 24 procent. Svängningarna är vanliga i småföretag som ofta är konjunktur känsliga och beror på att tillkomsten eller förlusten av en enstaka kund på exempelvis cirka 250 000 kronor ger stora förändringar i resultat ett enskilt år.

3. Vinstbegränsning – ett vinstförbud

Utbildningsföretagen vill i sammanhanget särskilt understryka att begreppet ”vinstbegränsning” i praktiken kommer leda till ett totalt vinstförbud. En rapport som Svenskt Näringsliv beställt från PWC visar nämligen att om

² <http://www.svd.se/reepalu-har-utgatt-fran-fel-siffror>

vinstbegränsningen genomförs skulle möjligheterna att bedriva verksamhet för den stora majoriteten av välfärdsföretag helt enkelt omöjliggöras.³

Som Svenskt Näringsliv konstaterar har utredningen inte presenterat en konsekvensanalys av att vinstbegränsningen sätts till 7 procent plus statslåneräntan på det operativa kapitalet. Men PWC:s analys visar att företagen helt enkelt inte kommer att kunna tjäna in överskott som gör att verksamheten kan bedrivas stabilt och långsiktigt.

För nära 80 procent av välfärdsföretagen kommer rörelsemarginalen, det tillåtna överskottet, vara högst 2 procent. Orsaken är att välfärdsföretagen har så lågt operativt kapital. Det tillåtna överskottet blir alldeles för litet för att bygga upp buffert som behövs ifall företaget förlorar upphandling eller liknande.

Dessutom – för 24 procent av välfärdsföretagen är det bokförda operativa kapitalet negativt. Det beror på att tjänsteföretagen, som utbildningsföretag, har hög andel personalkostnader och lite maskiner eller andra anläggningskostnader. Tjänsteföretagens värden ligger i kunder, varumärken, personalens kunnande och processer, men det tas ingen hänsyn till.

Att tvinga företag att gå med förlust är helt orimligt, och synliggör ytterligare brister i utredningens förslag.

4. Vinstförbudets konsekvenser i vuxenutbildningen

Kostnader och kapacitet för integration

Sverige står inför omfattande behov att bygga ut kapaciteten att integrera nyanlända. Bara 2015 års flyktingar är så många att närmare 94 500 personer kan bedömas inträda på arbetsmarknaden de kommande åren. De flesta får sin asyl beviljad i början av 2017 och ska därefter påbörja väntan på att få en plats på etableringsinsatser och utbildning.

En första väntad effekt är att platserna på Svenska för Invandrare, SFI, måste dubblas för att möta behoven. SFI ska räcka till alla utlandsfödda, även de som inte är flyktingar, och dagens kapacitet är inte anpassad efter de kommande behoven. Staten har dessutom bara tillfört mer resurser till vuxenutbildning i allmänhet, vilket innebär att kommuner måste egenfinansiera SFI eller prioritera resurser från andra delar av Komvux.

Parallellt med utbyggd SFI kommer även Komvux att behöva expandera. Här är det uppenbart att det är otillräckligt med dagens platsutbud. Ett exempel är att det finns närmare 300 000 kortutbildade utlandsfödda i Sverige som inte arbetar. Samtidigt finns bara 38 000 platser i grundläggande vuxenutbildning. Resultaten är också mycket magra – bara 16,7 procent går vidare till arbete eller andra

³ DN Debatt 28/12 2016

studier. Denna utbildning utförs nästan uteslutande i kommunal regi, vilket innebär att potentialen i att låta privata utbildningsföretag ta över är stor.

Som exempel kan nämnas när utbildningsföretaget Hermods tog över SFI i en medelstor kommun. Antalet deltagare gick från 500 till 800 elever. Andelen som slutförde studierna ökade från 61 till 81 procent. Undervisningsformerna gick från 1 till 3. Samtidigt sjönk kommunens kostnader från 11 till 5 miljoner, vilket sparade 6 miljoner åt kommunen. Kommunens vinst är dessutom betydligt större än företagets.

Om Hermods-modellen skulle införas i samtliga kommuner som idag använder enbart egenregi finns det därför möjlighet att spara 1,2 miljarder och frigöra 61 000 fler SFI-platser. Om de sparade pengarna används till ännu fler SFI-platser skapas totalt 86 000 fler platser.⁴

En vinstbegränsning eller vinstförbud skulle dock innebära att Hermods-modellen faller. Mer effektiv vuxenutbildning kan bara realiseras om privata utbildningsföretag tillåts verka. Effekterna kräver också att upphandlarna är skickliga på resultatuppföljning.

5. Kvalitetsutveckling – stärk marknadsexit istället

Valfrihetsmodeller

En analys av utvecklingen av vuxenutbildningen i Sverige visar att kvaliteten och de goda resultaten har stärkts mest i kommuner som arbetar med valfrihetsmodeller. Istället för upphandlingar, som riskerar ryckiga förhållanden och ibland otillräcklig uppföljning, började Nacka tidigt med en pengmodell.

Alla som vill får läsa på Komvux i Nacka, det finns inga begränsningar. Studenten väljer sedan bland ett antal auktoriserade utförare. Dessa utförare följs upp efter resultat, där kommunen granskar att de håller tillräckligt hög kvalitet. Här går ca 87 procent av yrkesvux-eleverna vidare till arbete.

En ny och utvecklad valfrihetsmodell har införts i Växjö under 2016. Även Växjö kommer att ha fri tillgång till Komvux och utförarna resultatstys tydligt. Växjö går särskilt långt och ersätter enbart utförarna fullt ut ifall de lyckas få deltagarna i arbete efter åt. Poängen är att betala för utbildningar som fungerar, inget annat. Utbildningar som inte fungerar kommer då inte få finansiering och tvingas då läggas ned.

På samma sätt önskar Utbildningsföretagen att staten förhåll sig till kvalitetsarbete. Säkerställ att utförare av vuxenutbildning, kanske i ett nationellt valfrihetssystem, håller tillräckligt hög grundkvalitet för att auktoriseras. Därefter ska betalningen för utbildningen kopplas till resultat, exempelvis huruvida studenten kommer i arbete efteråt.

⁴ Utbildningsföretagens årsrapport 2016

Ett sådant arbetssätt skulle nämligen stärka kvaliteten och möjliggöra för seriösa företag att verka långsiktigt. Detta skulle också stärka medarbetarnas möjlighet att arbeta varaktigt hos kvalitetsorienterade utförare.

6. Avslutning

Utbildningsföretagen instämmer därutöver i de synpunkter som framförts i Svenskt Näringslivs, Almegas, Vårdföretagens samt Friskolornas remissvar.

Med vänlig hälsning

Li Jansson, branschansvarig Utbildningsföretagen